

4.1.2 การเลี้ยงเป็ด

รูปแบบการเลี้ยงเป็ดในประเทศไทย

ก. เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนหรือการเลี้ยงแบบหลังบ้าน ส่วนใหญ่มักจะเป็นการเลี้ยงเป็ดพื้นเมืองเป็นหลัก เลี้ยงกันมากในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ไข่หรือเนื้อเป็นอาหารภายในครัวเรือนหรือขายกันภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ในหลายแห่งยังมีการเลี้ยงเป็ดเทศ หรือเป็ดบัวไว้กันด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้เนื้อเป็นอาหาร ข้อดีของการเลี้ยงเป็ดในระดับรายย่อยก็คือ เป็ดจะมีโรคระบาดน้อยกว่าไก่ มีอัตราการเลี้ยงรอดสูงกว่า แต่เป็ดต้องการน้ำ หรือแหล่งน้ำอยู่ข้าง เป็ดมักจะทำให้เกิดการเปือกขึ้น และสกปรกได้ง่ายกว่าไก่ (สมชาย, 2549) จำนวนเป็ดในประเทศไทยแสดงไว้ในตารางที่ 2.6

ข. การเลี้ยงในระบบอุตสาหกรรม คือ การเลี้ยงกันเป็นจำนวนมาก มีหลายรูปแบบ คือ

1) การเลี้ยงแบบไล่ทุ่ง (Normadic system) ใช้กันทั้งเป็ดเนื้อและเป็ดไข่ แต่มักใช้กันในเป็ดเนื้อมากกว่า เป็นการเลี้ยงที่มีมานานหลายสิบปีแล้วของเกษตรกรแถบจังหวัดอยุธยา สุพรรณบุรี นครปฐม และฉะเชิงเทรา จะแบ่งการเลี้ยงออกเป็น 2 ฤดู คือหลังฤดูการทำนาปรัง และฤดูการทำนาปี เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว วิธีการคือจะมีการเลี้ยงเป็ดเล็กในโรงเรือนจนอายุได้ประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นจะปล่อยลงทุ่งนาเพื่อเก็บกินเมล็ดข้าวที่เหลือ และกินกุ้ง หอย ปู ปลา ในทุ่งนา เป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดค่าอาหาร จากนั้นจึงด้อนเป็ดเข้าโรงเรือน เพื่อนำไปขุนต่ออีกประมาณ 1 เดือนเพื่อเป็นเป็ดเนื้อ หรือเพื่อเตรียมเป็นเป็ดไข่ต่อไป ในท้องที่ที่มีการทำนาปรังจะทำให้เป็ดอยู่ในทุ่งสั้นกว่า 3 เดือน ทำให้ต้องด้อนเป็ดไปหากินที่อื่นหรือต้องเข้าโรงเรือนเร็วกว่าปกติ ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 2.15-2.17)

ภาพที่ 2.15 การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง

ที่มา: โฟโต้บุ๊กคอตเน็ต (2554)

ภาพที่ 2.16 การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง

ที่มา: โฟโต้บุ๊กคอตเน็ต (2554)

ภาพที่ 2.17 การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง

ที่มา: โฟโต้บุ๊กคอตเน็ต (2554)

2) การเลี้ยงแบบปล่อยลาน (Extensive system) การเลี้ยงแบบนี้จะต้องมีลานดิน และบ่อน้ำอยู่ใกล้กับโรงเรือน เป็ดจะกินอาหารนอกโรงเรือน และจะลงน้ำ ทำให้ลดความหนาแน่นของเป็ดในบางเวลา เป็ดจะใช้พลังงานไปในกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าแบบการเลี้ยงในโรงเรือน การเลี้ยงแบบนี้จะพบได้ทั่วไป อาหารที่ใช้เลี้ยงจะเป็นอาหารขุ่น วิธีนี้มักใช้กันในการเลี้ยงเป็ดไข่ (ภาพที่ 2.18)

ภาพที่ 2.18 การเลี้ยงเป็ดแบบปล่อยลาน

ที่มา: พิษณุ โลกฮีดอนิวส์คอทคอม (2554)

3) การเลี้ยงในโรงเรือน (Intensive system) จะเป็นการเลี้ยงคล้ายไก่ ให้เป็ดอยู่ภายในโรงเรือนตลอด แต่จะต้องจัดพื้นที่ให้เป็ดได้สัมผัสกับน้ำบ้าง ทำให้บางพื้นที่อาจจะเปียกและบ้าง การเลี้ยงแบบนี้ ต้องลงทุนมาก แต่จะได้ผลตอบแทนสูง อาหารที่ใช้เลี้ยงจะเป็นอาหารขุ่น การเลี้ยงแบบนี้มักจะเป็นเป็ดเนื้อ (ภาพที่ 2.19-2.20)

ภาพที่ 2.19 การเลี้ยงเป็ดแบบขังคอก

ที่มา: บิ๊กดัชท์แมนคอตเดอ (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 2.20 การเลี้ยงเป็ดแบบขังคอก

ที่มา: วี-รีฟอर्मคอตโออาร์จี (2555)

ตารางที่ 2.6 สถิติเปิดในประเทศไทยแสดงเป็นรายภาค ปี 2542-2551 (หน่วยเป็นตัว)

ปี พ.ศ.	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ
Year	Central Part	North-Eastern Part	Northern Part	Southern Part	Total
2542(1999)	13,863,676	4,695,818	2,271,464	1,499,165	22,330,123
2543(2000)	14,428,434	8,043,862	3,272,788	2,138,957	27,884,041
2544(2001)	14,053,912	7,746,678	3,808,366	2,839,443	28,448,399
2545(2002)	13,973,804	5,162,883	3,663,267	2,234,057	25,034,011
2546(2003)	14,137,635	5,317,325	2,567,666	1,777,466	23,800,092
2547(2004)	7,349,618	4,475,646	2,530,717	1,292,557	15,648,538
2548(2005)	11,038,781	4,483,506	4,488,375	1,529,683	21,540,345
2549(2006)	11,333,906	4,409,750	3,689,646	1,410,251	20,843,553
2550(2007)	14,558,182	4,812,129	4,001,261	1,581,237	24,952,809
2551(2008)	11,049,607	5,123,754	5,088,974	1,460,312	22,722,647

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2556)